

EEN UITGEBREIDE AFLEVERING VAN VANONDER HET MOS

Pirot: de Massart van het bos

Jean Massart doet bij velen een belletje rinkelen. Het was een onderzoeker die in het begin van de twintigste eeuw landschappen fotografeerde met het oog op hun bescherming. Veel minder bekend is zijn landgenoot H. Pirot, die op een gelijkaardige manier bossen en hun beheer in de eeuwige kijker heeft geplaatst. Zijn fotoreportage *Le Luxembourg forestier* – die dertig becommentarieerde foto's omvat – dateert uit 1901 en is bijgevolg zelfs enkele jaren ouder dan de eerste Massart-opnamen. Maar kent iemand de voornaam van deze vroege fotograaf annex verslaggever van het bos? Het boek *Moeder Natuur Naakt* van Jan Desmet bevat een zeer genietbaar portret van Jean Massart, maar de levenswandel van mijnheer Pirot blijft grotendeels in bosnevelen gehuld. Laten we des te aandachtiger een kijkje nemen naar zijn werk.

HANS BAETÉ, Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek

Als inwoner van de Ardennen besteedt Pirot omstreeks het jaar 1900 vanzelfsprekend aandacht aan de bebossing van veengebieden met fijnspar. Opmerkelijk naar hedendaagse normen is de combinatie van zakelijke en lyrische bewoordingen waarmee deze ingreep wordt becommentarieerd. *Het was een echte woestijn!*, luidt het vertaalde bijschrift van de eerste foto in de reeks. Dan volgt een tweede prent met een korte dialoog:

- *Wat mag dat kosten, mijnheer de houtvester, een dergelijk terrein inrichten en bebossen?*
- *Brandwering, grachten van 1m20 om de vijf meter, op twee meter afstand uitgeplante fijnsparren van vier jaar oud. Het geheel kost 150 frank per hectare (FOTO 1).*

De foto van een fijnsparaanplanting in Nassogne wordt opgeluisterd met een bosbouwgezegde:

Fijnspar, het lijkt alsof je niet meer bent dan een dronkaard. Je wil met je voeten in het water en met je stam in de mist.

Foto 1

Een nuchter bijschrift vermeldt een gemiddelde aangroei van tien kubieke meter per jaar. Bemerkt dat deze 48 jaar oude bomen hoog zijn opgesnoeid (FOTO 2).

Het beeld van een hamering in het hooghout is voorzien van een waarschuwing:

Opgepast: de toekomst van dit bos ligt in uw handen. Bescherm de bosranden, hou de rangen gesloten in droge omgevingen, wees voorzichtig wanneer zich een gazon vormt, wanneer de bosbes verschijnt. Hou toezicht op een boom die jong is. Offer zaailingen op die van slechte kwaliteit zijn of die niet als boom kunnen worden geoogst (FOTO 3).

Aan de exploitatie zelf hoeft een voorbijganger zich niet te storen, want deze houw zal na de oogst ervan veel mooier zijn dan ervoor.

De runderen van Mochamps illustreren een belangrijke evolutie in het houttransport (FOTO 4):

- En gaat u het transport met uw runderen voortzetten, vader Biet?
- Niet langer. De met stenen verharde wegen geven ons de doodsteek, maar de spoorwegen in het bos wreken ons.

Verschillende ambachtslieden worden als vrienden van de boswachters gekarakteriseerd. Achtereenvolgens komen de lengtezager, de houtskoolbrander, de schorspeller en de klompenmaker aan bod. Het terrein van de lengtezagers zijn de moeilijk toegankelijke plaatsen in het bos, waar het ter plekke verzagen van hogerhand is opgelegd om de natuurlijke verjonging te beschermen tegen exploitatieschade (FOTO 5).

De houtskoolbrander (FOTO 6) is onderwerp van een gedicht:

*Hij heeft het woud als huis
en de hemel als venster
zijn kinderen schieten overvloedig uit de grond
onder eik en beuk
zij hebben als wieg
het gras en het riet
en de nachtegaal als meester.*

Foto 2

Foto 3

Foto 4

Foto 5

Foto 6

Foto 7

Foto 8

Klompenmakers betrekken hutten in het bos (FOTO 7). Ze zijn volgens een bijschrift meesters in zowel snelheid als elegantie, echte beeldhouwers, die het hout meer lijken te boetsen dan te bewerken. Volgens Antoine Lecart – destijds algemeen beheerder van de Arenbergs – verwerkten ze jaarlijks tachtigduizend kubieke meter hout in België.

De voorstelling van de schorspeller gaat gepaard met een aanbeveling (FOTO 8):

Eigenaar, verleng uw omlooptijden: je zal meer schors en stam bekomen, beter brandhout en meer hout voor de industrie.

De mooiste taillis-à-écorces situeert het bijschrift in de omgeving van La Roche en Bouillon.

Pirot besteedt ook aandacht aan snel en goed groeiende essences exotiques als de Amerikaanse eik en – een kunstzinnig afgebeelde – Weymouthden (FOTO 9).

De creatie van een eikenhooghout in een lorkenbestand krijgt volgende beschrijving mee (FOTO 10):

De eindkap van de laatste, zestig jaar oude lorken gebeurt binnenkort. Momenteel wordt er gedund in het eikenonderhout. De lorken werden destijds aangeplant op een door heide overwoekerde bodem. Nadien werden eiken aangeplant op een afstand van één meter in elke richting.

Tot daar een selectie uit het werk van Pirot, die ook foto's van de houtindustrie en de viskweek heeft gepubliceerd. Zijn opnamen profileren hem als een man met aandacht voor zowel traditie, vernieuwing als schoonheid. ■

Foto 9

Foto 10

